

[Rager.]

de Erfaringer, der er høstet gennem det Aar, Loven har virket. Og i saa Henseende vil jeg gerne sige, at naar den højtærede Landbrugsminister i Fjor gik imod dette, saa kunde det maaske være vanskeligt for Ministeren i Aar at indtage et andet Standpunkt, hvis ikke netop de Erfaringer, der er høstet, kunde siges at være af en saadan Art, at den højtærede Landbrugsminister vilde sige: Ja, efter at jeg har set Loven virke et Aar, forekommer det ogsaa mig, at det vil være rigtigt at inddrage dette Arkitekthonorar og disse Udgifter under de Udgiftsbeløb, som der kan gives Tilskud til. Det er jo saadan, at den færdige Værdi, der skabes, bestaar ikke alene i Materialerne og den rene, raa Arbejds løn, den bestaar for Haandværkerens Vedkommende naturligvis ogsaa i et Mestersalær. Men hvor der har været en Arkitekt med, maa Varen naturligvis ogsaa bestaa i den personlige Indsats, denne Mand har gjort; en Indsats, der efter mit Skøn lige saa vel som alle de øvrige Værdier bør kunne faa Del i Tilskuddet.

Jeg gaar ud fra, at i hvert Fald en Del af Medlemmerne har haft Lejlighed til at gennemse det Stof, som er tilsendt, men der er alligevel enkelte Punkter, jeg kunde ønske at plukke ud af dette Stof og trække særligt frem til Underbygning af det Ønske, jeg har med Hensyn til, at Arkitekthonoraret tages med ind. Jeg pegede allerede i Fjor paa, at der fra mange Arkitekters Side var vist en prisværdig Interesse for ogsaa at forme de smaa Bygninger her i Landet, at det ikke alene var de store Bygninger og Palæer, der havde Arkitekternes Interesse, men ogsaa de smaa Huse, der laa rundt omkring. Jeg tror, at det tjener Landet godt, om man underbygger Arkitekternes Ønske om at være med i saadanne Tilfælde; jeg tror, det er bedre, end at man som her ved denne Undtagelsessætning kommer og giver de Arkitekter, der har disse Interesser, og som vil stille sig til Disposition, en kold Straale i Stedet for, for det virker uvenligt. Naturligvis kan man godt tage en Arkitekt med i Byggeforetagendet, men alligevel virker Undtagelsen her uvenligt.

Det anføres bl. a., at en Del af det Arbejde, der er udført, har haft en tilfældig og utilfredsstillende Karakter, og dette skyldes, at Landbrugerne staar temmelig hjælpeløse med Hensyn til sine Bygningsproblemer, og at Landhaandværkeren ingen Forudsætninger har for at klare Projekteringen alene; og det tilføjes, at

ofte opføres der noget, som er af et saadant Udseende, at der handles ilde med det danske Landskab. Dette staar underlig grelt til, hvad vi ved andre Lejligheder ofrer paa Naturfredningen. Der peges endvidere paa dette, at ude paa Landet savner man „den Byggevejledning, som Byggelov og Bygningsmyndigheder kunde give, og man har ikke i Reparationslovens Administration indført kyndig Vejledning og Kontrol“. En anden Arkitekt udtaler, at hans Erfaring har vist ham, at man gennem Ansøgningerne faar „et tydeligt Billede af, at det, de fleste Ansøgere trængte til, var en Konsulent, der kunde vejlede ikke alene med de indkomne Tilbud, der kunde være højst forskellige i Prisniveau, men ogsaa med den rette Anvendelse af de til Raadighed staaende Materialer og Midler“. Her maa jeg tilføje, at i Øjeblikket maa man jo netop lægge særlig Vægt paa, at Materialerne bliver anvendt paa den rette Maade.

Den paagældende Arkitekt mener at have konstateret, at der er begaaet store Forsyndelser ved til Dels Spild eller i hvert Fald mindre nødvendig Anvendelse af visse Materialer, og at dette ikke har kunnet undgaa at faa ulykkelige Konsekvenser over for andre Arbejder, der kunde være nok saa nødvendige og værdifulde arbejds- og samfundsmæssigt set. Dette synes jeg er overordentlig vigtigt, og hvis man vil sige: Ja, det er et Indtryk, den paagældende Arkitekt har, men som ikke er nærmere dokumenteret —, saa haaber jeg, Udvalget vil faa Tid til nærmere at undersøge, om denne Arkitekts Erfaringer ikke er rigtige.

Saa er der et Punkt, som en anden Arkitekt gør opmærksom paa, og som jeg ogsaa synes fortjener i høj Grad at understreges, og det er dette, at der, hvor Istandsættelse og Nybygning er haardest tiltrængt, nemlig paa Landarbejderboliger og Husmandssteder, der, hvor de uhyggeligste Tilstande bestaar, ja, netop der virker det haardest, naar den paagældende skal betale sin Arkitekt selv, og det er i og for sig der, der mest er Brug for en Arkitekt. Det er lettere at bygge et helt nyt Hus, det er lettere at foretage en Reparation paa en større Ejendom end at faa noget godt ud af et mindre Sted. Den paagældende Arkitekt siger netop — hvad jeg finder er meget rigtigt —: „Hvordan mon en Landarbejder med en stor Familie og en ussel Ugeløn skal kunne undvære sin Indtægt i over en Maaned for at udrede Arkitekthonorar?“ Det er i Virkeligheden de ganske smaa, der i første Række har Brug for, at Loven blev ændret paa dette Punkt.